

Przejście od edukacji do zatrudnienia – specyfika wiejskiej młodzieży
wybranych (post)komunistycznych krajów. Na bazie projektu NCN
(Wystąpienie na seminarium IRWiR PAN)

Przywołując analizy, jakie przeprowadziliśmy w międzynarodowym projekcie obejmującym dziewięć (post)komunistycznych krajów (6 europejskich, dwa azjatyckie i jeden euroazjatycki - Rosja), zadajemy w swoim wystąpieniu pytanie o to jak odnajduje się w tych zmianach wiejska młodzież - jakie schematy przejścia (od edukacji do zatrudnienia) i jakie miejsca w społecznej strukturze wyznacza jej rzeczywistość transformacyjna tych krajów.

O ile w europejskich (post)komunistycznych krajach proces wchodzenia w dorosłość, a zwłaszcza przejście od edukacji do zatrudnienia, opóźnia się, komplikuje i jednocześnie wydłuża (bardziej nawet niż w rozwiniętych krajach Europy Zachodniej), o tyle w przypadku młodzieży z azjatyckich krajów jest on mniej złożony, wcześniejszy i krótszy. Wynika to nie tylko z różnic w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych krajów, lecz również z różnych tradycji edukacyjnych.

Z odmiennymi wzorami przejścia - przez długą i krótką edukację - wiążą się odmienne typy społecznych problemów. Pierwszy generuje efekt *overeducation* i związane z nim zjawisko *underemployment*, drugi odwrotnie - zjawisko *undereducation* i znacznie trudniejsze wchodzenie (i funkcjonowanie) na rynku pracy. W dynamicznie rozwijających się Chinach, które postawiły na gwałtowną modernizację miast, słabo wykształcona wiejska młodzież stanowi główny strumień migrantów zamieszkujących „niewidzialne” (wyjęte z oficjalnych rejestrów) strefy podmiejskie, gdzie mogą liczyć na krótkoterminowe, nisko płatne prace w sektorze nieformalnego zatrudnienia. Stanowi to źródło poważnych problemów, za którymi nie podążają ani polityki społeczne, ani rozwiązania administracyjne.

Rolnictwo nie jest już w większości krajów sektorem zatrudnienia dla młodych, a wieś jako przestrzeń życia - we wszystkich (post)komunistycznych krajach - przegrywa z możliwościami, jakich dostarcza młodym ludziom miasto. Polska reprezentuje w analizowanej grupie jedyny przypadek, gdzie zarówno korzystanie z nowych ofert edukacyjnych, jak i pozytywne wartościowanie życia na wsi pojawia się w skali niespotykanej w innych krajach.